

4. Колот А. М. Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення / А. М. Колот. – К. : Праця, 1997. – 267 с.
5. Кузьмін О. Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібн. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Львів : Вид-во «Інтелект-Захід», 2002. – 228 с.
6. Лучко М. Р. Преміювання як засіб мотивації працівників на підприємствах деревообробної промисловості [Електронний ресурс] / М. Р. Лучко, Н. Є. Стецюк. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/nvuu/Ekon/2010_29_1/statti/23.htm
7. Методичні рекомендації щодо організації матеріального стимулювання праці працівників підприємств і організацій, затверджені наказом Мінпраці України від 29.01.2003 р. №23.
8. Менеджмент персоналу : навч. посібн. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін. ; за заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 398 с.
9. Поліщук П. В. Матеріальне стимулювання як основа ефективного управління підприємством / П. В. Поліщук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2. – С. 85–87.
10. Porter Lyman W., Lawler, Edward E. Managerial attitudes and performance. Homewood, Ill., R. D. Irwin, 1968. – 209 p.

УДК 658:334.722.8

О.В. Нусінова, д.е.н.,
Міжнародна академія фінансів та інвестицій,
м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті розглянуто міжнародні та національні принципи корпоративного управління, їх склад та значення. Досліджено структуру принципів корпоративного управління Великобританії, Данії, Німеччини, Швейцарії, Японії та Організації економічного співробітництва та розвитку. Аналіз зазначених принципів дозволив визначити, що основний акцент робиться на взаємовідносинах із акціонерами, діяльності органів управління та інформаційній прозорості. Досліджено можливість застосування міжнародного досвіду в національній системі корпоративного управління. Актуалізовано необхідність врахування сучасної концепції соціально орієнтованого бізнесу при затвердженні принципів корпоративного управління та їх впровадженні в практичну діяльність акціонерних товариств. Обґрунтовано доцільність включення до складу зазначених принципів дотримання корпоративної соціальної відповідальності, що є одним із пріоритетних напрямків підвищення рівня якості корпоративного управління.

Ключові слова: принцип, корпоративне управління, прозорість, акціонер, соціальна відповідальність.

Е.В. Нусінова, д.э.н.,
Международная академия финансов и инвестиций, г. Киев

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены международные и национальные принципы корпоративного управления, их состав и значение. Исследована структура принципов корпоративного управления Великобритании, Дании, Германии, Швейцарии, Японии и Организации экономического сотрудничества и развития. Анализ указанных принципов позволил определить, что основной акцент делается на взаимоотношениях с акционерами, деятельности органов управления и информационной прозрачности. Исследована возможность применения международного опыта в национальной системе корпоративного управления. Актуализирована необходимость учета современной концепции социально ориентированного бизнеса при утверждении принципов корпоративного управления и их внедрении в практическую деятельность акционерных обществ. Обоснована целесообразность включения в состав указанных принципов соблюдения корпоративной социальной ответственности, что является одним из приоритетных направлений повышения уровня качества корпоративного управления.

Ключевые слова: принцип, корпоративное управление, прозрачность, акционер, социальная ответственность.

Elena V. Nusinova, Doctor of Economics,
International Academy of Finances and Investments, Kyiv

THE INVESTIGATION OF THE CORPORATE GOVERNANCE PRINCIPLES

Annotation

The article considers the international and national principles of corporate governance, their composition and importance. The structure of corporate governance principles the UK, Denmark, Germany, Switzerland, Japan and the Organization for economic cooperation and development are investigated. The analysis of these principles has allowed to define the main focus on the relationships with shareholders, activity of management bodies and informational transparency. The possibility of international experience application in the national system of corporate governance is investigated. The need of account for the modern concept of socially oriented business with the approved corporate governance principles and their practical implementation of joint stock companies is actualized. The expediency of inclusion in the composition of the indicated principles of corporate social responsibility is proved, that is one of the priority directions of the corporate governance quality improvement.

Keywords: principle, corporate governance, transparency, shareholder, social responsibility.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Ефективне корпоративне управління потребує чіткого розуміння відповідних ролей органів управління акціонерним товариством, сутності взаємовідносин із акціонерами та іншими зацікавленими особами. Невід'ємною умовою при цьому виступає те, що взаємовідносини між усіма зацікавленими особами повинні характеризуватись прозорістю та відповідальністю.

Досвід переходу країн до ринкової економіки та циклічні фінансові кризи підтверджують, що слабка інституційна основа для корпоративного управління є несумісною зі сталим розвитком фінансових ринків. Неналежне корпоративне управління може стати одним із критичних питань зовнішньої політики, оскільки міжнародні інвестори та важливість гарантії дотримання їх прав набирають усе більшого значення. Для того, щоб зрозуміти сутність належного корпоративного управління, слід звернутись до фундаментальних основ корпоративного управління, а саме до принципів корпоративного управління, які у багатьох країнах мають певні особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблематика змістового наповнення принципів корпоративного управління та їх застосування в процесі діяльності акціонерних товариств досліджується у наукових працях, авторами яких є вітчизняні вчені: В. А. Євтушевський, О. С. Поважний, С. А. Румянцев, Н. П. Карачина, В. І. Лаптев, О. Ю. Іванова, О. В. Мукан, О. І. Бала та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. У той же час потребує дослідження зарубіжний досвід застосування принципів корпоративного управління, який дозволить проаналізувати та удосконалити національний підхід.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є проаналізувати та узагальнити міжнародні принципи корпоративного управління та оцінити можливість їх застосування в національній системі корпоративного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Консультаційною групою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) сформульовано принципи корпоративного управління, які стали основою для їх затвердження у багатьох країнах. Запропоновані ОЕСР принципи корпоративного управління не визначають єдину модель належного корпоративного управління, вони акцентують увагу на загальних елементах, що лежать в основі такого управління як у країнах-членах ОЕСР, так і в інших. Принципи корпоративного управління зосереджені на проблемах управління, що виникають у результаті відокремлення власника від управління, та мають рекомендаційний характер.

Зазначені принципи корпоративного управління включають п'ять складових, які розроблені з урахуванням основних фундаментальних концепцій, а саме: відповідальність, підзвітність, справедливість та прозорість (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність принципів корпоративного управління ОЕСР [1]

Принципи ОЕСР	Стислий зміст принципу
Права акціонерів	Система корпоративного управління повинна захищати права акціонерів
Однаково справедливе ставлення до акціонерів	Система корпоративного управління повинна забезпечувати однаково справедливе ставлення до акціонерів, включаючи дрібних та іноземних акціонерів. Усі акціонери повинні мати можливість вдаватися до ефективних засобів захисту в разі порушення їхніх прав
Роль зацікавлених осіб	Система корпоративного управління має визнавати передбачені законом права зацікавлених осіб та заохочувати активне співробітництво між товариством та зацікавленими особами у створенні добробуту, робочих місць та забезпеченні стабільності
Розкриття інформації та прозорість	Система корпоративного управління повинна забезпечувати своєчасне й точне розкриття інформації з усіх найважливіших питань, що стосуються товариства, включаючи його фінансовий стан, продуктивність, власність та управління товариством
Обов'язки ради	Система корпоративного управління має забезпечувати стратегічне керівництво товариством, ефективний нагляд за діяльністю правління з боку ради, а також відповідальність цієї ради перед товариством та акціонерами

Отже, система корпоративного управління має сприяти прозорості та ефективності рішень, узгоджуватися з нормами права та чітко розподіляти обов'язки між різними органами нагляду, регулювання та контролю.

Принципи корпоративного управління ОЕСР стали основою для розробки та затвердження відповідних принципів в Україні, які також мають рекомендаційний характер для застосування.

До основних принципів корпоративного управління в Україні належать наступні: мета товариства; права акціонерів; наглядова рада й виконавчий орган; розкриття інформації та прозорість; контроль за фінансово-господарською діяльністю товариства; зацікавлені особи [2]. Національні принципи відокремлюють принцип контролю в процесі діяльності підприємства, який забезпечується за допомогою наглядової ради (через аудиторський комітет ради), ревізійної комісії; служби внутрішнього аудиту, а також обов'язкової зовнішньої аудиторської перевірки.

З метою оцінки можливості застосування міжнародного досвіду у національній системі корпоративного управління доцільно проаналізувати зарубіжні принципи корпоративного управління (табл. 2).

Таблиця 2

Узагальнення міжнародного досвіду принципів корпоративного управління

Країна	Структура принципів корпоративного управління
Великобританія [3]	1. Керівництво 2. Ефективність 3. Підзвітність 4. Винагорода 5. Відносини з акціонерами
Данія [4]	1. Спілкування і взаємодія суспільства з інвесторами та іншими зацікавленими сторонами 2. Завдання та обов'язки Ради директорів 3. Склад і організаційна структура Ради директорів 4. Винагорода менеджменту 5. Фінансова звітність, управління ризиками та аудит
Німеччина [5]	1. Акціонери і Загальні Збори 2. Взаємодія правління та Спостережної Ради 3. Правління 4. Наглядова рада 5. Прозорість 6. Звітність і аудит річної фінансової звітності
Швейцарія [6]	1. Акціонери 2. Рада директорів і виконавче керівництво 3. Аудит 4. Розкриття інформації
Японія [7]	1. Права акціонерів 2. Однакове ставлення до акціонерів 3. Відносини із зацікавленими сторонами в корпоративному управлінні 4. Розкриття інформації та прозорість 5. Обов'язки Ради директорів, ради аудиторів товариства та інших відповідних груп

Аналіз міжнародних принципів корпоративного управління дозволяє зробити висновок, що головний акцент робиться на взаємовідносинах із акціонерами, діяльності органів управління та інформаційній прозорості.

У Принципах корпоративного управління Данії окремо не виділяється вимога щодо прозорості інформації, проте остання міститься у складі принципу «спілкування і взаємодія суспільства з інвесторами та іншими зацікавленими особами». Аналогічно основні Принципи корпоративного управління Великобританії не відокремлюють зазначену вимогу, однак структура цього документу передбачає окремий структурний підрозділ, який чітко регулює процедуру розкриття інформації в системі корпоративного управління.

У роботі [8] зазначається, що міжнародні принципи корпоративного управління недостатньо уваги приділяють процесу корпоративного управління. При цьому автори виділяють такі принципи, які характеризують загальний процес управління, зокрема системність, якісна реалізація планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання діяльності корпорації, наявність дієвих механізмів, підготовки, прийняття та оптимізації управлінських рішень [8]. На наш погляд, зазначені принципи корпоративного управління не є специфічними, а доцільно характеризують процес управління корпорацією.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Загальновизнано, що одним із принципів, якого дотримуються багато компаній у всьому світі, є побудова соціально відповідального бізнесу. При цьому підвищенню інвестиційної привабливості компаній сприяє якісне корпоративне управління, невід'ємним елементом якого виступає соціальна відповідальність. Детальний аналіз структури та сутності міжнародних принципів корпоративного управління показав, що Принципи корпоративного управління Данії містять вимогу щодо корпоративної соціальної відповідальності у складі принципу «завдання та обов'язки ради директорів». На нашу думку, включення принципу корпоративної соціальної відповідальності та механізму його втілення в практику до складу основних принципів корпоративного управління вітчизняних акціонерних товариств є одним із пріоритетних напрямків підвищення рівня якості корпоративного управління.

Таким чином, належне корпоративне управління здатне допомогти підприємствам та країнам покращити відповідальність, більш ефективно використовувати капітал та залучати до якісного та довгострокового співробітництва інвесторів при менших витратах. Це, у свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності країни і тим самим її розвитку. Ступінь дотримання акціонерними товариствами принципів належного корпоративного управління стає все більш важливим фактором при прийнятті рішень щодо інвестиційних питань, тому удосконалення зазначених принципів є одним із першочергових завдань удосконалення корпоративного управління.

Список використаних джерел:

1. OECD Corporate Governance Principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/daf/ca/corporategovernanceprinciples/31557724.pdf>.
2. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 52 від 24.01.2008 р. «Проект нової редакції Принципів корпоративного управління України, затверджених рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку №571 від 11.12.2003 р.» // Відомості Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2008. – № 38. – С. 12–27.
3. The UK Corporate Governance Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/cacg_final.pdf.
4. Recommendations on corporate governance Denmark [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://corporategovernance.dk/file/371640/committee_on_corporate_governance_recommendations_on_corporate_governance.pdf.
5. German Corporate governance Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/cg_code_germany_15may2012_en.pdf.
6. Swiss Code of Best Practice for Corporate Governance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/swiss_code_feb2008_en.pdf.
7. Principles of Corporate Governance for Listed Companies. Japan [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecgi.org/codes/documents/principles_japan_dec2009_en.pdf
8. Муқан О. В. Принципи корпоративного управління / О. В. Муқан, О. І. Бала // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 657. – С. 42–47.

УДК 336.77:658.15

К.А. Скомаровська,

Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського, м. Донецьк

**СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ
ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА**

Анотація

Досліджуються ключові елементи структури бізнес-аналізу при визначенні кредитоспроможності позичальника. Зазначено, що відсутній єдиний концептуальний підхід до визначення структури бізнес-аналізу у кредитному процесі. У зв'язку з цим, за результатами дослідження створено ефективну структуру бізнес-аналізу, яка містить наступні структурні елементи: ідентифікацію якісних та кількісних характеристик бізнесу; аналіз бізнес-плану підприємства; аналіз фінансової звітності та фінансового стану (розрахунок необхідних показників, аналіз взаємозв'язку звітів, аналіз коефіцієнтів); аналіз та прогнозування грошових потоків бізнесу. Запропонована структура включає основні етапи, на які необхідно спиратися бізнес-аналітику в процесі здійснення бізнес-аналізу потенційного позичальника. Для української банківської системи важливим завданням є удосконалення підходів до бізнес-аналізу з ціллю ефективного проведення кредитоспроможності позичальника. Впровадження і використання запропонованої структури бізнес-аналізу позичальника дозволить мінімізувати кредитні ризики та підвищити якість кредитного портфелю банківських установ.

Ключові слова: бізнес-аналіз, структура, бізнес-план, фінансовий аналіз, прогнозний аналіз, кредитний процес, кредитоспроможність.

Е.А. Скомаровская,

Донецкий национальный университет экономики и торговли
им. М. Туган-Барановского, г. Донецк

**СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ БИЗНЕС-АНАЛИЗА
ПРИ ОПРЕДЕЛЕНИИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ЗАЕМЩИКА**

Аннотация

Исследуются ключевые элементы структуры бизнес-анализа при определении кредитоспособности заемщика. Отмечено, что отсутствует единый концептуальный подход к